

ΝΟΤΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

ΕΤΗΣΙΑ

ΑΝΑΦΟΡΑ

2022

*Προσπάθειες διατήρησης εντός του 2022 στον βιότοπο ωοτοκίας της *Caretta caretta* στη Νότια Πελοπόννησο (παραλίες Λακωνικού Κόλπου, Κορώνης, Ρωμανού και ΝΑ Λακωνίας)*

Περιοχές Natura 2000:
GR2540003
GR2550010
GR2550004

Αθήνα, Δεκέμβριος 2022

ΑΡΧΕΛΩΝ, Σύλλογος για την
Προστασία της Θαλάσσιας Χελώνας

Copyright © 2022 από ΑΡΧΕΛΩΝ

Κανένα μέρος της παρούσας έκθεσης δεν μπορεί να αναπαραχθεί σε οποιαδήποτε μορφή ή με οποιοδήποτε μέσο χωρίς τη γραπτή άδεια του ΑΡΧΕΛΩΝ.

ΑΡΧΕΛΩΝ, Σύλλογος για την Προστασία της Θαλάσσιας Χελώνας
Σολωμού 57
ΑΘΗΝΑ
ΤΚ 10432
Ελλάδα

Τηλ/Φαξ: 210 5231342
e-mail: info@archelon.gr
URL: www.archelon.gr

1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρουσία του ΑΡΧΕΛΩΝ στη Νότια Πελοπόννησο είναι συνεχής από τα μέσα της δεκαετίας του 1980, πραγματοποιώντας δραστηριότητες σχετικά με την καταγραφή και την προστασία της αναπαραγωγής των θαλάσσιων χελωνών. Οι μεγαλύτερες παραλίες ωτοκίας της θαλάσσιας χελώνας Καρέττα (*Caretta caretta*) στη Νότια Πελοπόννησο (Χάρτης 1) έχουν ενταχθεί σε 3 περιοχές του Ευρωπαϊκού δικτύου Natura 2000, ως εξής:

- Οι παραλίες του Λακωνικού Κόλπου με τις ονομασίες Βαθύ, Μαυροβούνι, Σελινίτσα, Βαλτάκι και Ευρώτας στην περιοχή GR2540003 “Εκβολές Ευρώτα, περιοχή Βρονταμά και θαλάσσια περιοχή Λακωνικού Κόλπου” (Χάρτης 2).
- Η παραλία της Κορώνης (Ζάγκα-Μεμί) στην περιοχή GR2550010 «Θαλάσσια περιοχή νότιας Μεσσηνίας» (Χάρτης 3).
- Η παραλία του Ρωμανού και των προς νότο γειτονικών παραλιών (Μύτικας, Γλυφαδάκι, Πετροχώρι Αγ. Νικόλαος, Αλμυρόλακκα και Βοϊδοκοιλιά) στην περιοχή GR2550004 “Λιμνοθάλασσα Πύλου (Διβάρι), Νήσος Σφακτηρία, Αγ. Δημήτριος” (Χάρτης 4).

2 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Κατά την αναπαραγωγική περίοδο 2022, το πρόγραμμα του ΑΡΧΕΛΩΝ πραγματοποιήθηκε από τέλος Μαΐου έως τέλος Σεπτεμβρίου, από τρεις διακριτές ομάδες εθελοντών/ερευνητών στις παραλίες του Λακωνικού Κόλπου, την παραλία της Κορώνης και την παραλία του Ρωμανού.

Σύμφωνα με προκαταρκτικά δεδομένα, καταγράφηκαν πάνω από 600 φωλιές του είδους στις τρεις περιοχές, οι οποίες προστατεύθηκαν από θήρευση, πλημμυρισμό, ποδοπάτηση και τις επιπτώσεις της φωτορύπανσης. Ο συνολικός αριθμός φωλιών που καταγράφηκε το 2022 είναι λίγο μικρότερος από εκείνον της προηγούμενης χρονιάς. Σημειώνουμε ότι η αναπαραγωγική δραστηριότητα παρουσιάζει σημαντικές αυξομειώσεις από χρονιά σε χρονιά και επηρεάζεται από άλλους παράγοντες όπως για παράδειγμα τις συνθήκες στα τροφικά πεδία που καταφεύγουν οι χελώνες στο διάστημα μεταξύ δύο αναπαραγωγικών ετών.

Εκτός των ανωτέρω περιοχών, καταγράφηκαν 54 φωλιές στο ΝΑ τμήμα της Λακωνίας (από Πλύτρα μέχρι Μονεμβασιά) και στην Ελαφόνησο από εκπαιδευμένη ομάδα του Συλλόγου «Τουλίπα Γουλιμή» σε συνεργασία με τον ΑΡΧΕΛΩΝ. Σημειώνεται πως αυτός είναι ο χαμηλότερος αριθμός φωλιών που έχει καταγραφεί από το 2016 στην περιοχή αυτή.

Ως προς τις εκθαλαστώσεις, τους πρώτους εννέα μήνες του 2022 καταγράφηκαν στον Λακωνικό Κόλπο, την Κορώνη και τον Ρωμανό 16 νεκρές και 4 τραυματισμένες χελώνες, ενώ στη ΝΑ Λακωνία ο Σύλλογος «Τουλίπα Γουλιμή» κατέγραψε 25 νεκρές και 1 τραυματισμένη.

Οι δράσεις ευαισθητοποίησης του κοινού περιλάμβαναν ενημερωτικές προβολές σε τουριστικές μονάδες και εκσκαφές φωλιών που είχαν ήδη εκκολαφθεί για τον προσδιορισμό του ποσοστού εκκόλαψης με την παρουσία κοινού. Επίσης λειτούργησαν οι σταθμοί ενημέρωσης στην παραλία Μαυροβουνίου και στην πόλη της Κορώνης. Στις δράσεις αυτές ανταποκρίθηκαν 7.000 επισκέπτες και κάτοικοι των περιοχών. Ο αριθμός των επισκεπτών που ενημερώθηκαν είναι μεγαλύτερος σε σχέση με εκείνον της προηγούμενης χρονιάς, γεγονός που αποδίδεται στην αυξημένη τουριστική κίνηση έπειτα από την άρση των περιοριστικών μέτρων λόγω της πανδημίας.

3

ΑΠΕΙΛΕΣ

Γενικά μέτρα προστασίας για τις παραλίες ωτοκίας των θαλάσσιων χελωνών περιλαμβάνονται στην Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΚΥΑ, ΦΕΚ Β 1864/15-05-2020 και, τροποποίηση ΦΕΚ Β 2198/05-06-2020, Παράρτημα 2Ι), που ρυθμίζει την «παραχώρηση απλής χρήσης αιγιαλού και παραλίας». Σύμφωνα με αυτήν, στις περιοχές ωτοκίας οι αρμόδιοι Δήμοι μπορούν να παραχωρήσουν στις τοπικές επιχειρήσεις την «απλή χρήση αιγιαλού και παραλίας», εφόσον διασφαλίζεται η εφαρμογή συγκεκριμένων διαχειριστικών μέτρων κατά την περίοδο ωτοκίας και εκκόλαψης του είδους. Αυτά τα μέτρα περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων την απομάκρυνση των επίπλων θαλάσσης (ξαπλώστρες, ομπρέλες) μετά τη δύση του ηλίου, τον καθαρισμό παραλίας χωρίς βαρέα οχήματα, την απαγόρευση κυκλοφορίας οχημάτων στην παραλία, τη μείωση της φωτορύπανσης, και την απαγόρευση των μουσικοχορευτικών εκδηλώσεων (beach parties). Από την κείμενη νομοθεσία δεν απαγορεύεται η παρουσία ανθρώπων στην παραλία το βράδυ.

Είναι ανησυχητικό ότι και το 2022 εξακολούθησαν να παρατηρούνται πάρα πολλές περιπτώσεις μη συμμόρφωσης με τα εν λόγω μέτρα διαχείρισης, με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται η αναπαραγωγική διαδικασία των θαλάσσιων χελωνών. Εξίσου ανησυχητικό είναι το γεγονός ότι παρατηρούνται πολλές παρεμβάσεις μεγάλης κλίμακας, οι οποίες επιφέρουν μακροπρόθεσμες συνέπειες υποβαθμίζοντας τους βιοτόπους αναπαραγωγής του προστατευόμενου είδους. Έτσι, εκτιμώντας συνολικά την κατάσταση στην Νότια Πελοπόννησο σε σχέση με τις απειλές, διαπιστώνουμε ότι δεν παρατηρήθηκε κάποια βελτίωση το 2022. Παρακάτω αναφέρονται πληροφορίες για κάθε περιοχή ξεχωριστά.

3.1 ΛΑΚΩΝΙΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ

Η κάλυψη της ζώνης φωλεοποίησης από έπιπλα θαλάσσης κατά τις νυχτερινές ώρες δημιούργησε προβλήματα τόσο στις ενήλικες θηλυκές χελώνες όσο και στην εκκόλαψη των φωλιών (Εικόνες 1α, 1β). Στο πρόγραμμα καταγράφηκε ο αριθμός των επίπλων θαλάσσης που παρέμεναν στην παραλία τις νυχτερινές ώρες, Στην παραλία Μαυροβουνίου το 70% των επίπλων θαλάσσης συνήθως παρέμεινε στην παραλία τις βραδινές ώρες. Στις παραλίες Σελινίτσα και Βαθύ τα ποσοστά ήταν 44.4% και 78.5% αντίστοιχα. Εκτός από τα έπιπλα θαλάσσης των επιχειρήσεων, μεγάλο ποσοστό των επισκεπτών της περιοχής άφηνε στις παραλίες ιδιωτικό εξοπλισμό το βράδυ, ο οποίος αθροιστικά έφτασε τα 4.440 περιστατικά σε 120 μέρες καταγραφής. Με εξαίρεση την παραλία Βαλτάκι, όπου δεν υπήρξαν έπιπλα θαλάσσης λόγω του χαρακτηρισμού της ως αρχαιολογική ζώνη, παρατηρείται ότι σημαντικό τμήμα της ζώνης φωλεοποίησης στο Λακωνικό Κόλπο καταλαμβάνεται από έπιπλα θαλάσσης (Εικόνα 2).

Το πρόβλημα της φωτορύπανσης σε διάφορες τοποθεσίες και οι επιπτώσεις του στους νεοσσούς είναι γνωστά από προηγούμενα χρόνια. Στις τοποθεσίες αυτές υπήρχε φέτος μεγάλος αριθμός φωλιών και κρίθηκε αναγκαίο να γίνει σκίαση των φωλιών αυτών πριν την εκκόλαψη ώστε να προστατευτούν οι νεοσσοί. (Εικόνες 3α,3β). Το μεγαλύτερο πρόβλημα εντοπίστηκε στις παραλίες Μαυροβούνι και Σελινίτσα, όπου σκιάστηκε το 100% των φωλιών. Στις παραλίες Βαθύ, Βαλτάκι και Ευρώτας η απειλή ήταν λιγότερο έντονη. Στο Βαθύ σκιάστηκε το 32% των φωλιών. ενώ στο Βαλτάκι και τον Ευρώτα δεν εντοπίστηκαν φωλιές στα σημεία με φωτορύπανση. Εντούτοις, και παρά την εφαρμογή του μέτρου της σκίασης, παρατηρήθηκε αποπροσανατολισμός νεοσσών σε 56 φωλιές του Λακωνικού Κόλπου. Παρατηρήθηκαν επίσης περιπτώσεις όπου νεοσσοί που είχαν ήδη μπει στη θάλασσα, ξαναβγήκαν στην παραλία αποπροσανατολισμένοι εξαιτίας της έντονης φωταύγειας.

Στις 120 ημέρες καταγραφών του προγράμματος εντοπίστηκαν και άλλες απειλές που έχουν βραχυπρόθεσμη επίπτωση στην αναπαραγωγική διαδικασία της Καρέττα. Συγκεκριμένα, παρατηρήθηκαν 58 περιστατικά παρουσίας οχημάτων τις νυχτερινές ώρες, τα οποία προκάλεσαν πρόσθετη φωτορύπανση (Εικόνα 4). Επιπλέον παρατηρήθηκαν 17 περιστατικά καθαρισμού των παραλιών με την χρήση βαρέων οχημάτων (Εικόνα 5), καθώς και 387 περιστατικά αυξημένης ανθρώπινης παρουσίας κατά τις νυχτερινές ώρες, κυρίως στις παραλίες Μαυροβούνι και Βαθύ.

Το 2022 καταγράφηκαν νέες παρεμβάσεις που προκαλούν μόνιμη υποβάθμιση των βιοτόπων, σε συνέχεια παλαιότερων. Στις παραλίες Μαυροβούνι, Βαθύ και Ευρώτας τα

προηγούμενα χρόνια είχαν καταγραφεί αποψιλώσεις της αμμοθινικής βλάστησης από διανοίξεις και χρήση παράνομων χωματόδρομων. Οι χωματόδρομοι αυτοί σε ορισμένα σημεία έχουν πλάτος τόσο μεγάλο που επιτρέπει και τη στάθμευση αυτοκινήτων. Την άνοιξη του 2022 έγιναν εργασίες εγκατάστασης αγωγών και φρεατίων του βιολογικού καθαρισμού της περιοχής κατά μήκος της παραλίας Μαυροβουνίου σε περίπου 2χλμ εκ των 4χλμ συνολικού μήκους παραλίας. Κατά την υλοποίησή των εργασιών τοποθετήθηκαν στην παραλία αδρανή υλικά (αμμοχάλικο και τσιμέντο, Εικόνα 6) και επήλθε πλήρης αποψίλωση της ήδη υποβαθμισμένης αμμοθινικής βλάστησης (Εικόνα 7).

Στην παραλία του Ευρώτα, στη θέση Λεήμονας, παρατηρήθηκε εκ νέου τοποθέτηση αδρανών υλικών (αμμοχάλικο) και πλήρης καταστροφή των παρακείμενων αμμοθινών στα σημεία όπου το 2021 είχε καταγραφεί η διάνοιξη νέου δρόμου, που οδηγεί σε παρακείμενη παραλιακή επιχείρηση. (Εικόνα 8). Τέλος, σε σημεία της παραλίας του Ευρώτα συνεχίστηκε η επαναλειτουργία αυθαίρετων καταλυμάτων που είχαν εγκαταλειφθεί παλαιότερα.

3.2 ΚΟΡΩΝΗ

Στην παραλία ωτοκίας Ζάγκα-Μεμί η μεγάλη πλειοψηφία των παραλιακών επιχειρήσεων συμμορφώθηκε με τα μέτρα προστασίας και το 72% του συνόλου των επίπλων θαλάσσης που ανήκαν σε επιχειρήσεις απομακρυνόταν με τη δύση του ηλίου. Ωστόσο, μεγάλος αριθμός λουόμενων άφηνε κατά τις νυχτερινές ώρες τον εξοπλισμό του στη παραλία και καταγράφηκαν αθροιστικά 5.822 τέτοια περιστατικά σε 102 μέρες καταγραφής (Εικόνα 9). Επίσης καταγράφηκαν περισσότερα από 100 σκίαστρα εποχικού χαρακτήρα κατασκευασμένα από λουόμενους (Εικόνα 10). Σαν αποτέλεσμα, σημαντικό μέρος της ζώνης φωλεοποίησης στην παραλία ήταν κατειλημμένο από εξοπλισμό παραλίας. Σ' αυτό θα πρέπει να προστεθεί το τμήμα της παραλίας που ήταν κατειλημμένο από εξοπλισμό θαλάσσιων σπορ καθ' όλη τη διάρκεια της θερινής περιόδου (Εικόνα 11). Τέλος, σε 290 περιστατικά καταγράφηκε ανθρώπινη παρουσία στην παραλία κατά τις νυχτερινές ώρες, η οποία παρόλο που δεν απαγορεύεται από το υπάρχον νομικό πλαίσιο προστασίας, παρεμποδίζει την ομαλότητα της φωλεοποίησης των ενηλικών χελωνών και της εκκόλαψης των αυγών (Εικόνα 9).

Επίσης, σε ορισμένα σημεία της παραλίας της Κορώνης (ιδίως στο δυτικό και ανατολικό άκρο), όπου υπήρχε έντονη φωτορύπανση προερχόμενη από ιδιωτικούς αλλά και δημοτικούς λαμπτήρες, παρατηρήθηκε αποπροσανατολισμός των νεοσσών από 21 φωλιές.

3.3 ΡΩΜΑΝΟΣ

Οι ξαπλώστρες του Costa Navarino μαζεύονταν στη δύση του ηλίου και υπήρχε πρόνοια ώστε να μην υπάρχει νυχτερινή ανθρώπινη δραστηριότητα στην παραλία. Τα φώτα του ξενοδοχείου έχουν εξαρχής κατασκευαστεί έτσι ώστε να μην είναι απευθείας ορατά από την παραλία. Επίσης τα δημοτικά φώτα στο βόρειο άκρο της παραλίας δεν λειτούργησαν κατόπιν συνεννόησης με τη ΔΕΗ και την τοπική αυτοδιοίκηση.

4 ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

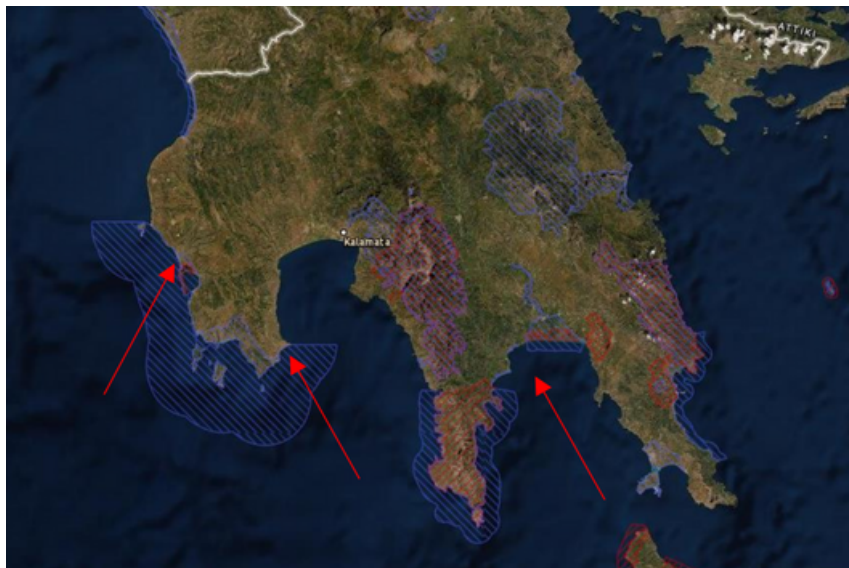
Ο ΑΡΧΕΛΩΝ πραγματοποιεί ετήσιες συστηματικές εργασίες καταγραφής και προστασίας της ωτοκίας στο Λακωνικό Κόλπο από το 1985, στην Κορώνη από το 1995, στο Ρωμανό από το 2009. Η ανάλυση των μακροχρόνιων σειρών δεδομένων δείχνει ότι τα τελευταία χρόνια υπάρχει αυξητική τάση της ωτοκίας και στις τρεις περιοχές (Λακωνικός Κόλπος, Κορώνη, Ρωμανός). Στοιχεία ωτοκίας καταγράφονται από το 2016 και μετά στις παραλίες της νοτιοανατολικής Λακωνίας από το σύλλογο «Τουλίπα Γουλιμή» σε συνεργασία με τον ΑΡΧΕΛΩΝ. Η τάση στην ωτοκία της ΝΑ Λακωνίας ακόμη αξιολογείται.

Τέλος, δεν υπάρχει ακόμα ειδικό νομοθετικό πλαίσιο που να αφορά την προστασία και τη διαχείριση των παραλιών ωτοκίας στην Νότια Πελοπόννησο, παρόλο που έχουν ενταχτεί στις Μονάδες Διαχείρισης των Προστατευόμενων Περιοχών Νότιας Πελοποννήσου (Λακωνικός Κόλπος) και του Εθνικού Πάρκου Υγροτόπων Κοτυχίου – Στροφυλιάς & Προστατευόμενων Περιοχών Δυτικής Πελοποννήσου (Κορώνη και περιοχή Ρωμανού) του ΟΦΥΠΕΚΑ (Οργανισμός Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής). Οι υπό εκπόνηση Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες (ΕΠΜ) και Διαχειριστικά Σχέδια για τις περιοχές Natura 2000 όπου έχουν ενταχτεί οι παραλίες ωτοκίας της Νότιας Πελοποννήσου θα πρέπει να προετοιμάσουν λύσεις για τα προβλήματα που έχουν εντοπιστεί. Έως ότου θεσπιστεί ένα πλαίσιο διαχείρισης για κάθε περιοχή βάσει της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, είναι πολύ σημαντικό να προστατεύονται οι παραλίες ωτοκίας με καλύτερη εφαρμογή της Κοινής Υπουργικής Απόφασης για «απλή χρήση της παραλίας».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΧΑΡΤΕΣ & ΕΙΚΟΝΕΣ

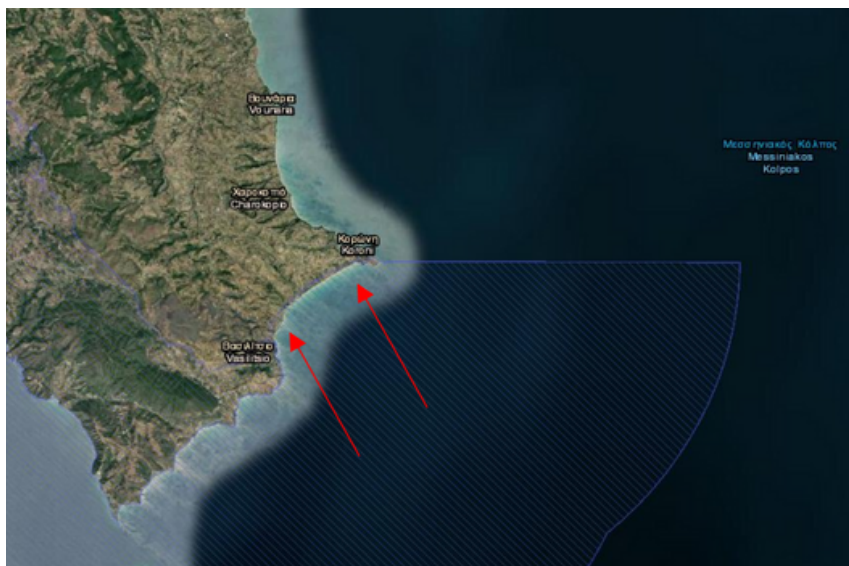
Χάρτης 1

Με τα βέλη καθίστανται εμφανείς οι περιοχές του Λακωνικού Κόλπου, της Κορώνης και του Ρωμανού, οι οποίες αποτελούν βιοτόπους αναπαραγωγής της *Caretta caretta* στη Νότια Πελοπόννησο και έχουν ενταχθεί στο δίκτυο Natura 2000.

Χάρτης 2

Η περιοχή GR2540003 "Εκβολές Ευρώτα, περιοχή Βρονταμά και θαλάσσια περιοχή Λακωνικού Κόλπου". Επισημαίνονται οι 5 διακριτές παραλίες ωτοκίας της *Caretta caretta* στο Λακωνικό Κόλπο (από αριστερά προς τα δεξιά: Βαθύ, Μαυροβούνι, Σελινίτσα, Βαλτάκι, Ευρώτας), συνολικού μήκους 23.5km

Χάρτης 3

Η περιοχή GR2550010 "Θαλάσσια περιοχή νότιας Μεσσηνίας". Με βέλη σημειώνεται η παραλία ωτοκίας "Ζάγκα Μεμί" μήκους 2.7km.

Χάρτης 4

Η περιοχή GR2550004 “Λιμνοθάλασσα Πύλου (Διβάρυ), Νήσος Σφακτηρία, Αγ. Δημήτριος”. Επισημαίνονται με βέλη οι 7 παραλίες ωτοκίας της *Caretta caretta* στη περιοχή (από πάνω προς τα κάτω: Ρωμανός, Μύτικας, Γλυφαδάκι, Πετροχώρι Αγ. Νικόλαος, Αλμυρόλακκα και Βοϊδοκοιλιά) μήκους 4.7km.

Εικόνα 1α

Παρεμπόδιση χελώνας εξαιτίας της ύπαρξης επίπλων θαλάσσης (Μαυροβούνι, Ιούλιος 2022).

Εικόνα 1β

Έπιπλα θαλάσσης μπροστά από φωλιά (κύκλος) διακινδυνεύουν την ασφαλή πορεία των νεοσσών προς την θάλασσα (Σελινίτσα, Ιούλιος 2022).

Εικόνα 2

Ο εξοπλισμός παραλίας παρέμεινε στην παραλία τις νυχτερινές ώρες (Βαθύ, Αύγουστος 2022)

Εικόνα 3α

Παράδειγμα εφαρμογής του ειδικού μέτρου σκίασης φωλιάς.

Εικόνα 3β

Ενδεικτική φωτορύπανση στην παραλία Μαυροβουνίου (Ιούλιος 2022).

Εικόνα 4

Η παρουσία οχημάτων στην παραλία ωτοκίας έθετε σε κίνδυνο την ασφαλή επώαση των παρακείμενων φωλιών (κύκλος). (Μαυροβούνι, Ιούλιος 2022)

Εικόνα 5

Καθαρισμοί με την χρήση βαρέων οχημάτων. Με κύκλο σημειώνεται η φωλιά που είχε δημιουργηθεί το προηγούμενο βράδυ. (Σελινίτσα, Ιούνιος 2022)

Εικόνα 6

Αδρανή υλικά πάνω στην αμμοθινική ζώνη για τις εργασίες εγκατάστασης του βιολογικού καθαρισμού (Μαυροβούνι, Ιούνιος 2022).

Εικόνα 7

Πλήρως αποφιλωμένη αμμοθινική ζώνη, ως συνέπεια του παράνομου δρόμου, της συνεχούς παρουσίας οχημάτων και των εργασιών του βιολογικού καθαρισμού (Μαυροβούνι, Ιούνιος 2022).

Εικόνα 8

Κατεστραμμένες αμμοθίνες εξαιτίας διάνοιξης παράνομου δρόμου (Παραλία Λεήμονα Ευρώτα, Ιούνιος 2022).

Εικόνα 9

Αν και τα έπιπλα θαλάσσης των επιχειρήσεων απομακρύνονταν τις νυχτερινές ώρες (βέλος), εντούτοις ο ιδιωτικός εξοπλισμός παραλίας και η συχνή ανθρώπινη παρουσία (κύκλοι) αποτελούσαν οχλήσεις για την αναπαραγωγική διαδικασία (Κορώνη, Ιούνιος 2022).

Εικόνα 10

Ιδιωτικά σκιάστρα παρέμεναν στην παραλία καθ' όλη την θερινή περίοδο (Κορώνη, Ιούνιος 2022).

Εικόνα 11

Κατάληψη της ζώνης φωλεοποίησης από εξοπλισμό θαλασσίων σπορ (Κορώνη, Ιούλιος 2022).